

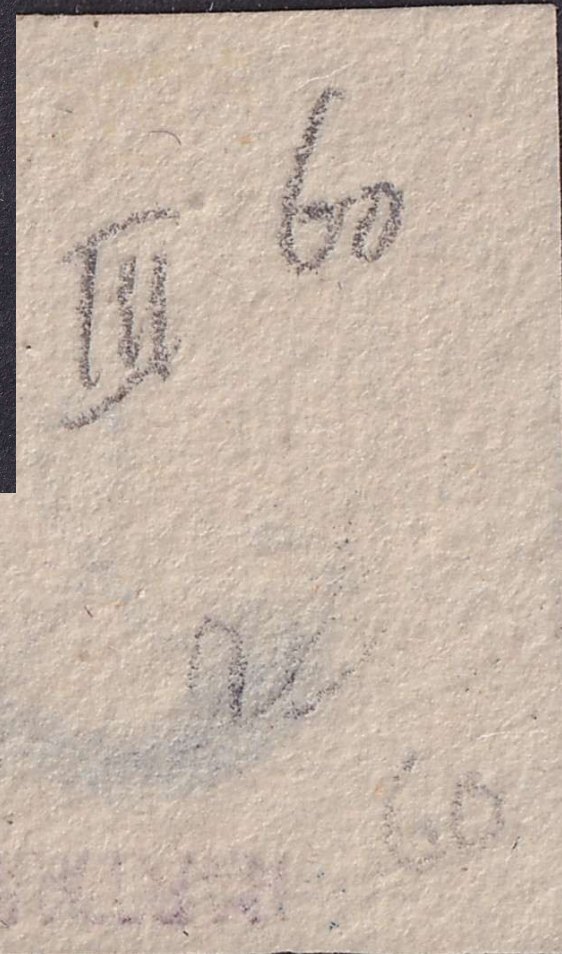


1852 studiegroep – geribd papier

Aligneren van gedachten over geribd papier



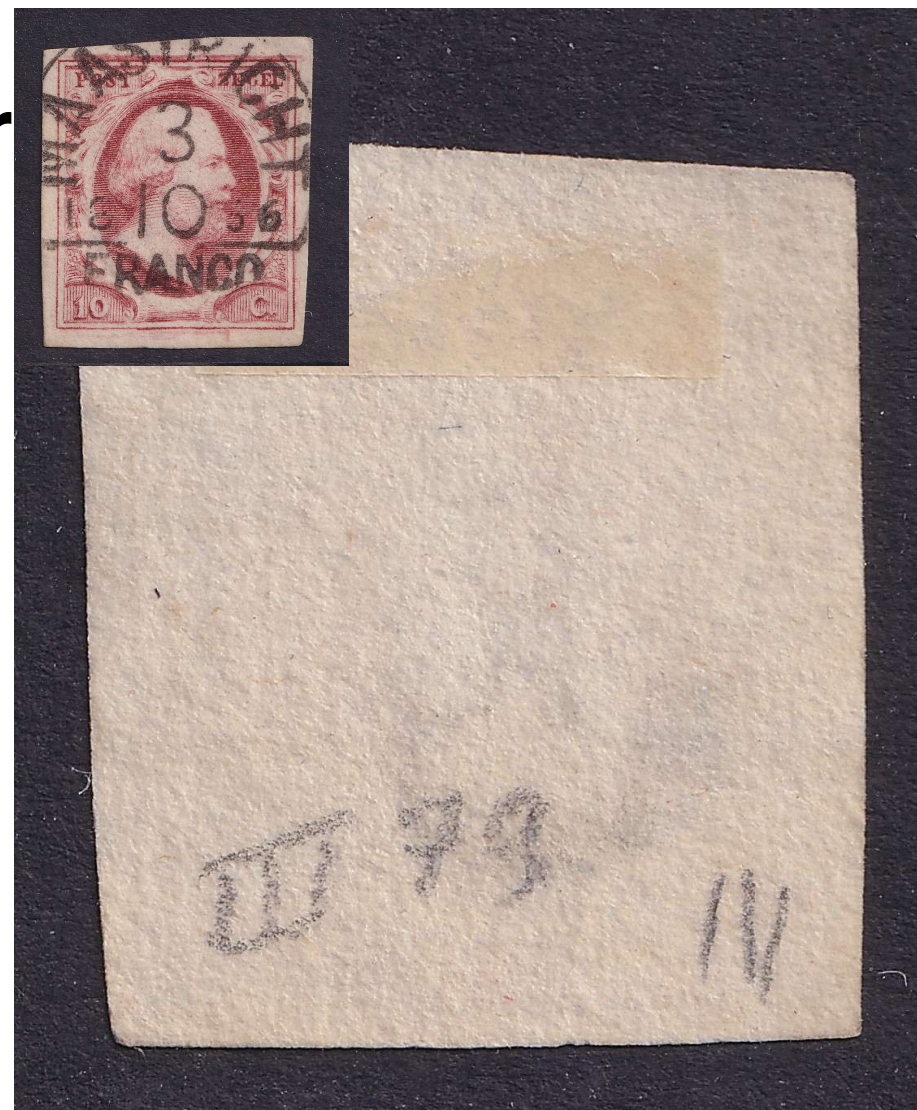
Bron: Collectie Boer



Bron: Ex collectie Boer

Kenmerken van geribd papier

- Tot op heden bekende exemplaren:
 - Lijnen altijd recht
 - Lijnen altijd dicht bij elkaar op gelijke afstand
 - Lijnen altijd vertikaal
 - Rechte lijnen en gelijke afstand betekent dat het niet van een droogdoek tijdens persen kan zijn
- In de aankomende NPV veiling wordt een zegel met horizontaal geribd papier met van certificaat Dr. Louis aangeboden.
- Is dit een noviteit of een verschrijving?



Bron: Ex collectie Boer

Het slijten van vilt

- Caarls beschrijft dat geribd papier ontstaat door het slijten van de vilten doeken waarop natte vellen gelegd worden alvorens het water eruit geperst wordt
- Door het slijten van het gebruikte doek worden kettingdraden in het doek zichtbaar
- De kettingdraden in het doek



Bron: De Nederlandse Postzegel- en muntenveiling. 1e helft 2008, kavel 2001, Papierproblemen in de Munt (Caarls)

Echter het schepraam creëert naast het posthoorn soms een licht geribd watermerk

- Een schepraam bestond uit:
- **Kettingdraden** (dikke draden, 2–3 cm uit elkaar)
- **Ribbeldraden** (dunne draden, 1–2 mm uit elkaar)
- Een houten raam met *deksel* (de *raam* en *deksel*)
- De ribbeldraden lagen **bovenop** de kettingdraden. Wanneer de schepper het raam door de kuip haalde, bleef de pulp op deze draden liggen.
- Waar een **ribbeldraad** ligt, is minder ruimte voor vezels → **dunnere zones** → lichte lijnen.
- Tussen de ribbeldraden hopen vezels zich iets meer op → **donkere zones**.
- Het patroon wordt versterkt door **zwaartekracht, waterafvoer** en **druk** tijdens het coucheren.
- Dit is de basis van *laid paper* = **geribd papier**.

Het is niet het vilten doek, want dat zou geen rechte lijnen creëren

- De ribbeldraden fungeerden als **kanaaltjes** waardoor water sneller weg kon.
- Snellere afvoer → minder vezels → lichte ribbel
- Langzamere afvoer → meer vezels → donkere zone
- Bij het **coucheren** (het afleggen van het natte vel op de vilten):
- De schepper draait het raam om.
- De natte vezelmat (80–90% water) wordt door de zwaartekracht en een lichte slag op het vilt gedrukt.
- De vezels zakken **tussen** de ribbeldraden die nog in het vel zitten.
- Hierdoor wordt het ribbelpatroon **dieper en scherper**.
- Schröder (1848) beschrijft dit expliciet: de structuur van de zeef wordt “**volkomen afgedrukt**” in het natte vel.

De 1864 serie heeft het niet, want er werd geen lompenpapier meer gebruikt

- In de **schroefpers** of **hefboompers** (Zaanse molens gebruikten beide):
- De druk is enorm (meerdere tonnen).
- De vezels worden samengedrukt en verknopen zich.
- De ribbels worden **permanent** in het papier verankerd.
- Na het persen is het ribbelpatroon niet meer te verwijderen.
- De Zaanstreek stapt pas laat over op **walsendraad** (voor *velijnpapier* = glad papier).
- De traditionele schepramen met zijn ribbeldraad nog decennia in gebruik bleven.
- Blauw en Honigproduceerden tot ca. 1860 vooral **handgeschept lompenpapier**.
- Geribd papier was dus geen “stijl”, maar een **technisch gevolg** van de zeefconstructie.

Waarom soms wel en meestal geen geribd papier?

- In de Zaanstreek werd rond 1850 gewerkt met:
 - **hefboompersen** (zeer hoge druk)
 - soms nog **schroefpersen**
- Een te nat vel + hoge druk = → de vezels vloeien iets uit → de ribbel-dikteverschillen worden **gecomprimeerd**
- Het patroon blijft wel aanwezig, maar het **optisch contrast** verdwijnt.
- Na het drogen werd het papier **gelijmd** in warme gelatine.
- Effect:
 - Gelatine vult micro-oneffenheden op
 - De oppervlaktespanning trekt het vel iets gladder
 - De ribbels worden optisch **verzacht**
 - Bij zwaar gelijmd schrijfpapier zijn ribbels vaak nauwelijks zichtbaar.

Jammer dat door voorkomen van Ivory Heads ook minder geribd papier is ontstaan

Minister van Financiën 20 juli 1852:

- *“Dat hij hij zich niet kan voorstellen dat een fabriekant van zo’n goede naam en faam, ook na de eerder gedane opmerking voort blijft gaan met de levering van ondeugdelijk papier. Hij denkt eerder dat de plaatdrukker de vellen te vochtig maakt voor den druk en dat dit de oorzaak is van het doorslaan der inkt ...”*

- Minister van Financiën op 20 September 1852 over verzoek aan de erven Dirk Blauw:
- *“om al het bij hen voorhanden zijnde postzegelpapier af te Zenden en tevens om in het vervolg zich er vooral op toe te leggen om het lijmen van het papier met de meest mogelijke volledigheid en gelijkmatigheid ten uitvoer te doen brengen.”*

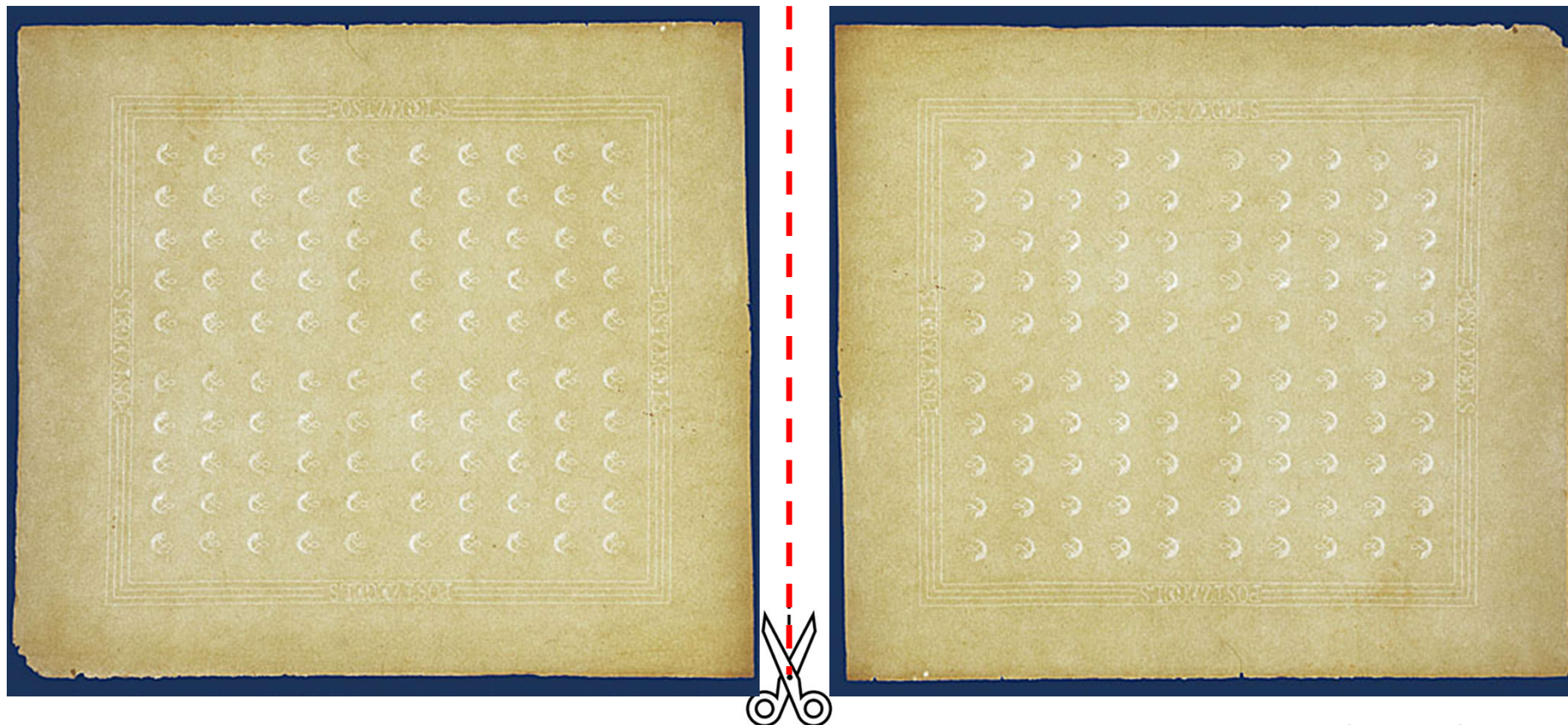
Voornamelijk horizontale ribbels?

- Bij Nederlands papier rond 1850–1865:
- **Ribbels** lopen meestal **horizontaal** (afhankelijk van raamoriëntatie).
- **Kettinglijnen** zijn dikker en staan **haaks** op de ribbels.
- De afstand tussen ribbels is typisch **1–2 mm**.
- De afstand tussen kettinglijnen is **25–35 mm**.



Bron: Microsoft Copilot, De Nederlandse Postzegel- en muntenveiling. 1e helft 2008, kavel 2001

Van horizontaal naar vertikaal?



Schepramen waren dubbel met een bladspiegel van 26 cm breed en 60 cm lang (Caarls)

Alle ongedrukte vellen hebben een snijrand aan de bovenkant en verder schepranden (Caarls)

Bron: De Nederlandse Postzegel- en muntenveiling. 1e helft 2008, kavel 2001, Papierproblemen in de Munt (Caarls)